
**PANKREATIT SABABLARI, BELGILARI, DAVOSI – O‘TKIR VA
SURUNKALI HOLATLARI**

Ubaydullayeva Shaxlo Berdibayevna

Tajiyeva Marjona Uktamovna

o‘qituvchilari, Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi

Oblaqulova Iroda Amriddin qizi.

o‘qituvchisi, Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada O‘tkir va surunkali pankreatit: xavfli kasallik alomatlari yoritilgan bo‘lib, mazkur masala yuzadidan muallif tomonidan shakllantirilgan ilmiy taklif va amaliy tafsirlar o‘z ifodasini topgan.

Kalit so‘zlar: Pankreatit, ferment, me‘da osti bezi, safro, zaharlanish, allergiya.

**CAUSES, SYMPTOMS, TREATMENT OF PANCREATITIS - ACUTE AND
CHRONIC CASES**

Abstract:

This article discusses Acute and chronic pancreatitis: symptoms of a dangerous disease, and reflects the scientific proposals and practical recommendations formulated by the author on this issue.

Keywords: Pancreatitis, enzyme, pancreas, bile, poisoning, allergy.

Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining 10 foizini pankreatit – oshqozon osti bezining o‘tkir yoki surunkali yallig‘lanishi tashkil etadi. Bundan tashqari, so‘nggi 30 yil ichida ushbu xavfli kasallikning surunkali shakli bilan kasallanganlar soni ikki baravarga oshdi. Pankreatit holatlarining yarmidan ko‘pi spirtli ichimliklarni

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th January, 2025

iste'molqilish tufayli rivojlanganiga qaramay, hatto hech qachon sutli mahsulotlardan kuchli narsa ichmaydiganlar va sog'lom ovqatlanish qoidalariga rioya qilishga harakat qilayotganlar ham statistikadan joy olgan, Quyida o'tkir va surunkali pankreatitni qanday aniqlash va undan qanday qilib himoyalash mumkinligi haqida batafsil tanishish mumkin.

Pankreatit nima?

Pankreatit – bu oshqozon osti bezining yallig'lanishi bo'lib, unda ovqat hazm bo'lishiga yordam beradigan fermentlar qon oqimiga kiradi. Bez keskin yallig'langanda, uning hujayralari vayron bo'lganda va yog'lar va uglevodlarni parchalaydigan lipaz va amilaza fermentlari qon oqimiga kirganda o'tkir pankreatit kuzatiladi. O'tkir pankreatitda qonda bu fermentlarning mavjudligini aniqlash va shunga mos ravishda tashxis qo'yish oson.

Ammo surunkali pankreatitda, agar oshqozon osti beziga toksik ta'sir to'xtamasa yoki organ juda yomon shikastlangan bo'lsa, testlar me'yoriy chiqishi mumkin. Vaqt o'tishi bilan tashqi zarar belgilari paydo bo'ladi. Bez kanallarining torayishi, shikastlangan to'qimalarning joylarida kistalar shakllanishi kabi. Natijada oshqozon osti bezi o'z funksiyasini bajarishni to'xtatadi – ovqat hazm qilish fermentlarining chiqarilishi va tanaga kirgan ovqatni hazm qilish jarayoni buziladi.

Pankreatitni qanday aniqlash mumkin?

O'tkir va surunkali pankreatitning belgilari farq qilishi mumkin.

O'tkir pankreatitning birinchi va eng muhim belgisi – bu oshqozon chuqurligi ostida va chap qovurg'a mintaqasida boshlanadigan, shuningdek, orqa tomonga tarqaladigan juda kuchli bel og'rig'i. Qolaversa, xuruj ko'ngil aynishi, qayt qilish, ich ketishi va qorin dam bo'lishi bilan kuzatiladi.

Shuningdek, deyarli o'tkir pankreatit oshqozon-ichak traktining boshqa kasalliklari kabi yashirini bo'lishi mumkin. Alomatlar quyidagilarni o'z ichiga oladi

- o'ng qovurg'ada og'riq;
- sariqlik;
- qorinning pastki qismida og'riq;
- yelka kuragi yoki ko'krak orqasiga tarqaladigan og'riq;

- nafas qisilishi;
- qorin devorida keskin og‘riq;
- ko‘richakni eslatuvchi qorinning o‘ng tomonida o‘tkir og‘riq.

Surunkali pankreatit o‘zini og‘riqli xurujlar sifatida namoyon qiladi. Yoki bemorni taxminan 10 kun davomida bezovta qiladigan va keyin bir necha oy davomida susayadigan qisqa yoki uzoq va kuchli og‘riq xurujlaridir. Ular ham bir oydan ikki oygacha bo‘lgan sokin davrlar bilan ajralib turadi. Shuningdek, surunkali pankreatitda oshqozon osti bezi fermenti yetishmovchiligi belgilari qo‘shiladi: qorin dam bo‘lishi va ich ketishi.

Nima uchun pankreatit yuzaga keladi?

O‘tkir va surunkali pankreatitning taxminan 55 foiz holatlari spirtli ichimliklar iste’molini haddan tashqari oshirib yuborish, shuningdek, to‘yib ovqatlanmaslik – ratsiondagi yog‘li va og‘ir ovqatlarning ko‘payishi bilan bog‘liq.

Boshqa sabablarga ko‘ra, oshqozon osti bezi ichiga kiradigan safro, bezlarning shikastlanishi, shuningdek, zaharlanish, infeksiyalar, allergiya va ovqat hazm qilish tizimining kasalliklari ham bo‘lishi mumkin.

O‘tkir pankreatit

O‘tkir pankreatit to‘satdan paydo bo‘ladi va qisqa muddatli holatdir. Mazkur holat bilan og‘rigan odamlarning aksariyati yaxshilanadi va davolanish bilan bir necha kun o‘tib ketadi. Ba’zi odamlar o‘tkir pankreatitning yanada og‘ir shakliga ega bo‘lishi mumkin, bu uzoq kasalxonada yotishni talab qiladi.

Surunkali pankreatit

Surunkali pankreatit uzoq davom etadigan kasallikdir. Oshqozon osti bezi tuzalmaydi va yaxshilanmaydi. Buning o‘rniga, vaqt o‘tishi bilan u yomonlashadi, bu oshqozon osti bezining doimiy shikastlanishiga olib kelishi mumkin.

PANKREATIT SABABLARI

Pankreatit oshqozon osti bezida ovqat hazm qilish fermentlari faollashganda, oshqozon osti bezi hujayralarini bezovta qilganda va yallig‘lanishni keltirib

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th January, 2025

chiqarganda paydo bo‘ladi. O‘tkir pankreatitning takroriy hujumlari bilan oshqozon osti bezi shikastlanishi va surunkali pankreatitga olib kelishi mumkin.

Oshqozon osti bezida chandiq to‘qimalari paydo bo‘lishi mumkin, bu esa funktsiyani yo‘qotishiga olib keladi. Me‘da osti bezining yomon ishlashi ovqat hazm qilish muammolari va diabetga olib kelishi mumkin. O‘tkir pankreatitga olib kelishi mumkin bo‘lgan holatlarga quyidagilar kiradi:

- O‘t pufagidagi toshlar
- Alkogolizm
- Ba‘zi dorilar
- Qondagi triglitseridlarning yuqori darajasi (gipertrigliseridemiya)
- Qonda yuqori kaltsiy darajasi (giperkalsemiya), bu qalqonsimon bezning haddan tashqari faolligi (giperparatiroidizm)
- Me‘da osti bezi saratoni, qorin bo‘shlig‘i jarrohligi.
- Infeksiyalar
- Qorin bo‘shlig‘ining shikastlanishi
- Semizlik
- Travmalar(jarohatlar)

Endoskopik retrograd xolangiopankreatografiya (ERCP), o‘t pufagidagi toshlarni davolashda qo‘llaniladigan protsedura ham pankreatitga olib kelishi mumkin. Ba‘zida pankreatitning sababi hech qachon topilmaydi. Bu idiopatik pankreatit deb ataladi.

Pankreatitga kim ko‘proq moyil?

Ba‘zi odamlar guruhlar boshqalarga qaraganda o‘tkir yoki surunkali pankreatit bilan kasallanish ehtimoli ko‘proq:

- Ayollarga qaraganda erkaklar pankreatit bilan kasallanish ehtimoli ko‘proq.
- Oilada pankreatit bilan og‘rigan odamlarda kasallik xavfi yuqori.
- Shaxsiy yoki oilaviy tarixda o‘t pufagida tosh kasalligi bo‘lgan odamlar ham yuqori xavfga ega.

Xulosa

qilib aytganda Pankreatitingiz nazorat ostida bo'lgandan so'ng, shifokorlar pankreatitning sababini aniqlashadi va davolaydi. Pankreatitning sababiga qarab, davolanish quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- **Safro yo'llarining to'siqlarini olib tashlash protseduralari.** Toraygan yoki bloklangan o't yo'lidan kelib chiqqan pankreatit o't yo'lini ochish yoki kengaytirish uchun protseduralarni talab qilishi mumkin. Endoskopik retrograd xolangiopankreatografiya (ERCP) deb ataladigan protsedura oshqozon osti bezi va o't yo'llarini tekshirish uchun oxirida kamerasi bo'lgan uzun naychadan foydalanadi. Naycha tomog'ingizdan o'tadi va kamera ovqat hazm qilish tizimingizning rasmlarini monitorga yuboradi. Ushbu protsedura uchun behushlik qo'llaniladi. ERCP o't yo'llari va oshqozon osti bezi yo'llaridagi muammolarni tashxislashda va o't pufagidagi toshlar kabi to'siqlarni olib tashlashda yordam beradi. Ba'zi odamlarda ERCP ham o'tkir pankreatitga olib kelishi mumkin.
- **O't pufagi jarrohligi.** Agar o't pufagidagi toshlar pankreatitga sabab bo'lsa, shifokoringiz o't pufagini olib tashlash uchun operatsiya qilishni tavsiya qiladi, pankreatit davosi. (xoletsistektomiya).
- **Oshqozon osti bezi protseduralari.** Endoskopik muolajalar oshqozon osti bezidagi suyuqlikni to'kish yoki kasal to'qimalarni olib tashlash uchun zarur bo'lishi mumkin.
- **Spirтли ichimliklarga qaramlikni davolash.** Ko'p yillar davomida kuniga bir nechta ichimliklar ichish pankreatitga olib kelishi mumkin. Agar bu sizning pankreatitingizning sababi bo'lsa, shifokoringiz spirтли ichimliklarga qaramlikni davolash dasturiga kirishingizni tavsiya qilishi mumkin. Spirтли ichimliklarni iste'mol qilishni davom ettirish pankreatitni yomonlashtiradi va jiddiy asoratlarni keltirib chiqaradi.
- **Dori vositalarini o'zgartirish:** Agar dori o'tkir pankreatitning sababi deb hisoblansa, shifokoringiz dori-darmonlarni qabul qilishni to'xtatishi va muqobil variantlarni topish uchun siz bilan birga ishlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Y.I.Arslnov, T.A.Nazarov , A.A. Bobomurodov Ichki kasalliklar
- 2.SH.M.Rahimov, F.K.Gaffarova , G.A. Ataxodjayeva Ichki kasalliklar
- 3.Qosimov E. Y. va b., Ichki kasalliklar propedevtikasi. Toshkent, 1996.
- 4.Internet saytlari:
<https://uz.m.wikipedia.org>
<http://navoidsenm.uz/yangilikla>